

selve Aarsagerne til Landmandsbankens økonomiske Sammenbrud. Det fremgaar saa klart og ligetil af denne Kommissionsberetning, at en af Hovedaarsagerne til Sammenbrudet var Kreditgivningen og den økonomiske Forbindelse med Transatlantisk Kompagni. Det er lige saa klart, at en anden Hovedaarsag var selve Bankens Børsengagementer, der i visse Perioder endogsaa gik op til ca. 500 Mill. Kr. Jeg tror ogsaa, vi kan enes om, at den tredje Hovedaarsag var selve Finansieringen af de store Industriselskaber. Og lad mig saa endelig som den fjerde Hovedaarsag nævne den Spekulation og det Opkøb af Bankens egne Aktier, som i hvert Fald i 1921 blev af afgørende Betydning for Banken selv.

Naar vi ser paa disse rent saglige Forhold, tænker jeg ogsaa, vi fra alle Partiers Side kan gaa med til at underskrive, hvad det ærede Medlem Hr. Stauning sagde sidste Sommer ved et Møde ovre i Jylland, at for Landmandsbankens økonomiske Sammenbrud bærer ikke noget politisk Parti Ansvar. Dette er ganske sikkert rigtigt. Derfor er det egentlig saa meget mere mærkeligt at se, at man nu herinde paa Rigsdagen er saa travlt beskæftiget med, saa vidt det er gørligt, gensidig at give Modparten Skylden og Ansvar. Man ser det næsten daglig ogsaa herinde, men maaske dog stærkere gennem Pressen og ved Møder ude omkring i Landet, at man fra Oppositionens Side stiller sig op og siger til Regeringspartierne: Det er jer, der har Skylden, det er jer, der har Ansvar, det er jer, der har været indfiltreret i disse Foretagender og derfor ikke er nogen upartiske Parthavere i dette Forhold. Se, det er egentlig det, der bringer mig til at tænke paa en Udtalelse, som Hørup en Gang fremsatte herovre paa Sjælland i en Forsamling af sjællandske Bønder, til hvem han sagde: I skal vogte jer for dem, der kommer i Moralens Navn. Det er paa Forhaand noget uheldigt, og det røber i visse Henseender en daarlig Karakter, hvis man finder sig selv saa ophejet i Modsætning til andre, at man føler Grund til at træde op i Moralens Navn og stemple sine Modparter som ringere i saa Henseende.

Nu er der særlig rettet det Angreb mod Regeringspartierne og imod selve Regeringen, at den har forhalet Afgørelsen, den har trukket Tiden ud, den har egentlig været medvirkende til, at Sammenbrudet ikke kom paa et tidligere Tidspunkt, og man paastaar nu fra Oppositionens Side, at det er netop det, der gjorde Sammenbrudet saa omfattende. Derfor vil jeg nævne

endnu en Ting, som lige saa sikkert og klart fremgaar af Kommissionsberetningen, og det er, at Kommissionen slaar ganske bestemt fast, at det, som var afgørende for Sammenbrudets Dag og Time, var selve Konjunkturomslaget, der kom i 1920. Det var i Virkeligheden dette Konjunkturomslag, der bestemte, hvornaar Sammenbrudet maatte finde Sted. Det er ganske naturligt, at det var saaledes. Det er let at forstaa, at saa længe Inflationen gik og gik godt herhjemme, og saa længe Jobberiet og Spekulationen havde de bedste Muligheder for at fortsætte, kunde Landmandsbanken nok holde det gaaende; det bestemmende var i Virkeligheden, hvornaar Konjunkturomslaget vilde slaa igennem, og hvor hurtigt og brutalt det vilde slaa igennem. Det var sikkert det, som var afgørende ogsaa for Banken selv, og der er slet ikke Tvivl om, at paa et ganske bestemt Tidspunkt har man indenfor Ledelsen af Landmandsbanken været klar over dette Forhold og faaet Øjnene op for, at det, som det nu gælder om for Landmandsbanken, er netop at holde Konjunkturniveauet oppe og holde Inflationen gaaende, saaledes at der fremdeles kan være Mulighed for Spekulation. Derfor kan man sige med fuld Feje, at der kom et Tidspunkt i hele Bankens Udviklingshistorie, hvor den gaar over til en ny Spekulation. Denne Spekulation er af en ganske ny Art, idet det nemlig er en politisk Spekulation, det faar man et ganske godt Indtryk af ved f. Eks. at se de Referater af Delegationens Protokol, der findes som Bilag til Kommissionsberetningen.

Allerede i Slutningen af 1919, da Banken er klar over den kolossale Import, der har fundet Sted i 1919, er den ogsaa klar over, at det fører til et kolossalt Forbrug af fremmed Valuta, Dollars og Sterling, som Banken Gang paa Gang har Vanskeligheder ved at tilfredsstille, og dernæst ogsaa fører til større og større Krav til Banken om Kreditgivning, om en stadig Udvidelse af Kreditten. Saaledes ser man f. Eks. i vedkommende Protokol i Slutningen af December 1919, at Banken stadig jamrer og sukker over, at Kravene om Kredit bliver større og større. Saa kommer ganske naturligt det Tidspunkt, da Banken maa sige til sig selv: Det, som vi først og fremmest maa lægge an paa nu, er at forhindre, at Konjunkturomslaget, der ude omkring i Verden i Begyndelsen af 1920 er i Sigte, ogsaa kommer hertil. Banken kan udmærket paa det Tidspunkt forstaa, at hvis det Konjunkturomslag faar Lov til at komme ind over vort Lands Grænser, og